

Sygn. akt V U 935/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 grudnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Romuald Kompanowski

Protokolant: st.sekr.sądowy Anna Sobańska

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2023 r. w Kaliszu

odwołania A. Z.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 17 października 2023 r. Nr (...)

w sprawie A. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie daty przyznania świadczenia

Zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 17 października 2023 r., znak (...), w części odnoszącej się do daty przyznania świadczenia, w ten sposób, że przyznaje odwołującemu A. Z. prawo do emerytury poczynając od dnia 1 marca 2020 roku.

Sędzia Romuald Kompanowski

UZASADNIENIE

Decyzją z 17 października 2023 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. przyznał A. Z. prawo do emerytury poczynając od 1 marca 2023 r.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył A. Z. wnosząc o zmianę decyzji i przyznanie prawa do emerytury od 1 marca 2020 r. W odwołaniu skarżący powołał się na uregulowania zawarte w przepisach ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych – zwanej dalej ustawą COVID-19 pozwalające na ustalanie prawa do świadczenia od wskazanej wyżej daty.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania powołując się na brak możliwości przyznania prawa do emerytury przed 1 marca 2023 r. z uwagi na wydane postanowienie sądu uznające A. Z. za osobę zmarłą. Dopiero uchylenie tego postanowienia postanowieniem z 22 lutego 2023 r. i jego prawomocność od 2 marca 2023 r. sprawiło o możliwości przyznania prawa do emerytury. Wcześniej takie prawo nie mogło zostać przyznane z uwagi na uznanie A. Z. za osobę zmarłą.

Sąd ustalił, co następuje:

Istotne dla ustalenia prawa odwołującego A. Z. urodzonego (...) do emerytury są bezsporne. Odwołujący bowiem legitymuje się okresem składkowym w rozmiarze 4 lata 3 miesiące i 12 dni przypadającym w latach 1975 – 1987. Po 1998 r. odwołujący nie wykazał dalszego okresu ubezpieczenia. Powszechny wiek emerytalny odwołujący ukończył 17 listopada 2019 r. Bezsporne jest również uznanie odwołującego za osobę zmarłą dokonane prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Ostrzeszowie z 28 lipca 2009 r. w sprawie I Ns 104/09. Powyższe postanowienie zostało uchylone postanowieniem tego sądu z 22 lutego 2023 r. w sprawie I Ns 4/23. Powyższe postanowienie uzyskało status prawomocności 2 marca 2023 r. Wniosek o emeryturę wraz z wypełnionym formularzem w związku z obowiązywaniem stanu zagrożenia epidemicznego związanego z COVID-19 odwołujący złożył w organie rentowym 4 lipca 2023 r. wnioskując o przyznanie prawa do emerytury od 1 marca 2020 r.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z przepisem art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osobom urodzonym po 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

Z kolei przepis art. 25 ust.1 cytowanej wyżej ustawy stanowi, że podstawę obliczenia takiej emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175.

Jak wynika z powyższego, jedynymi parametrami koniecznymi do przyznania prawa do emerytury dla osoby urodzonej po 31 grudnia 1948 r. jest osiągnięcie wskazanego wyżej wieku emerytalnego oraz istnienie jakiegokolwiek okresu ubezpieczenia społecznego.

Jak wynika z decyzji organu rentowego o ustaleniu wartości kapitału początkowego, odwołujący spełnił obydwa warunki: miał ukończony wiek emerytalny oraz posiadał okres ubezpieczenia społecznego. Organ rentowy zresztą powyższych przesłanek nie negował czego wyrazem była decyzja ustalająca prawo do emerytury. Nie zachodziła przy tym konieczność przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania wyjaśniającego w kierunku wykazania potrzebnych do przyznania prawa do świadczenia okresów.

Badając datę ustalenia prawa do emerytury według wskazanych wyżej zasad, sąd uznał za usprawiedliwione przyjęcie daty 1 marca 2020 r. Wniosek o przyznanie emerytury został złożony w lipcu 2023 r. po czym organ rentowy wydał decyzję 17 października 2023 r. przyjmując prawo do świadczenia od 1 marca 2023 r.

W tym elemencie wyrokowania, przepis art. 129 ust. 1 przywołanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach ... przyjmujący zasadę wypłaty świadczeń emerytalnych od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej niż od miesiąca kiedy zgłoszono wniosek o świadczenie podlega modyfikacji z uwagi na uregulowanie zawarte w art. 31 ^{zy}9 ust. 1 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych – zwanej dalej ustawą (...)19. W myśl tego przepisu w okolicznościach wskazanych w ustawie organ rentowy, ustalając prawo do określonego świadczenia, wliczając nową kwotę świadczenia bądź podejmując wypłatę zawieszzonego świadczenia, bierze pod uwagę datę spełnienia warunków określonych w przepisach ubezpieczeniowych. Czyni to w odniesieniu do osób, które w okresie 30 dni od ustania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, wprowadzonych w związku z ustawą (...)19, wystąpią do ZUS ze stosownym wnioskiem. W ustawie zastrzega się, że przyznanie, ponowne ustalenie wysokości lub podjęcie wypłaty może nastąpić nie wcześniej niż od 1 marca 2020 r. Termin określony w ustawie odnosi się do świadczeń, co do których przesłanki umożliwiające nabycie, ponowne ustalenie wysokości bądź podjęcie wypłaty zostały spełnione do tej daty. W przypadku świadczeń, w odniesieniu do których okoliczności warunkujące nabycie, ponowne ustalenie bądź podjęcie wypłaty zostaną spełnione po tej dacie, organ rentowy, podejmując określone działania, będzie brał pod uwagę termin ich ziszczenia się (Baran Krzysztof - Komentarz do niektórych przepisów

ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID - 19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych).

Załatwiając wniosek odwoływający, organ rentowy przyznał prawo do emerytury oraz ustalił jej wysokość do 1 marca 2023 r. Stało się tak gdyż w marcu 2023 r. zostało uchylone postanowienie o uznaniu odwoływającego za osobę zmarłą. Zatem już z treści samej decyzji wynika sposób załatwienia wniosku emerytalnego przy posiłkowym zastosowaniu wspomnianego wyżej trybu z ustawy (...)19. Organ rentowy kierując się przytoczonym wyżej uregulowaniem uznał za konieczne pominięcie przy określaniu daty podjęcia wypłaty emerytury przepisu art. 129 ustawy emerytalnej a zastosowanie przepisu art. 31 z^{9} ust. 1 ustawy (...)19. W ocenie organu rentowego istniały więc przesłanki do przyjęcia zasady wypłaty świadczenia wcześniej niż od miesiąca złożenia wniosku i to od marca 2023 r. Argument organu rentowego o braku prawa do emerytury i jej wypłaty za okres wcześniejszy z uwagi na skutki prawomocnego postanowienia o uznaniu odwoływającego za osobę zmarłą, na gruncie przepisów regulujących stan cywilny osób fizycznych nie znajdują oparcia. Przywołać w tym miejscu należało przepisy art. 29 i nast. Kodeksu cywilnego (k.c.) regulujące szeroko rozumianą problematykę uznania osoby fizycznej za zmarłą. Jak wynika z treści zawartych tam uregulowań do uznania osoby fizycznej za zmarłą konieczne jest wystąpienie dwóch kumulatywnych przesłanek: zaginięcie osoby fizycznej i upływ czasu określony przez ustawodawcę. Konstrukcja omawianej instytucji opiera się zatem na domniemaniu, że osoba zaginiona po upływie określonego od zaginięcia czasu zmarła. Z uwagi na tryb uznawania takich zaginionych za osoby zmarłe – wymagający wydania orzeczenia sądowego – jak i tryb przywracania stanu cywilnego osoby uznanej za zmarłą w przypadku gdyby okazało się, że taka osoba pozostaje przy życiu – wymagający także właściwego orzeczenia sądowego – domniemanie takie jest domniemaniem prawnym niewzruszalnym. Ustawodawca bowiem nie dopuszcza możliwości jego podważenia (np. w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po osobie uznanej za zmarłą); uchyleniu może ulec jedynie orzeczenie z którego ono wynika. Domniemanie takie nie może być zatem konstrukcyjnie uznane za wzruszalne, ale jedynie postanowienie sądu stanowiące podstawę domniemania może być wzruszone w szczególnym postępowaniu o uchylenie lub zmianę orzeczenia o uznaniu za zmarłego. Powyższe oceny nie pozostawiają zatem wątpliwości co do charakteru omawianej instytucji jako domniemania prawnego.

W razie uchylenia postanowienia o uznaniu za zmarłego z tego powodu, że uznany za zmarłego żyje, skutki prawne wynikające z tego postanowienia ustają *ex tunc*, a akt zgonu nie podlega ujawnieniu i nie wydaje się odpisów tego aktu (art. 95 ust. 6 Prawo o aktach stanu cywilnego). Jeżeli zostało stwierdzone nabycie spadku po takiej osobie albo został zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia, sąd spadku z urzędu uchylił postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku albo akt poświadczenia dziedziczenia (zob. art. 678 k.p.c.). Osoba, co do której zostało uchylone orzeczenie o uznaniu za zmarłego, może żądać wydania jej majątku od rzekomego spadkobiercy (zob. art. 1029 k.c.). Powyższa analiza stanu prawnego związanego z przywracaniem stanu cywilnego osoby uznanej za zmarłą wskazuje na pełne przywrócenie jej szeroko rozumianych uprawnień podmiotowych jako osoby fizycznej – w tym również uprawnień wynikających z przepisów systemu zaopatrzenia emerytalno – rentowego i to nie od daty postanowienia uchylającego uprzednie postanowienie o uznaniu za zmarłego ale od daty wskazanej w tym drugim postanowieniu jako data śmierci. To z kolei prowadzi do uznania, że w chwili ukończenia przez odwoływającego 65 – go roku życia, spełnił on warunki do przyznania emerytury w trybie przywołanych na wstępie przepisów. Odwołujący zatem 17 listopada 2019 r. spełnił warunki do przyznania mu prawa do wskazanej tam emerytury i w oparciu o przywołany wyżej przepis ustawy (...)19 uzyskał co najmniej prawo do jej wypłaty od 1 marca 2020 r. Przywołane wyżej argumenty umożliwiające ustalenie prawa do świadczenia oraz jego wysokości a następnie podjęcie wypłaty świadczenia do 1 marca 2020 r. istniały na ten dzień. Nie zachodziła bowiem konieczność przeprowadzenia w zakresie wykraczającym poza uprawnienia organu rentowego jakiegokolwiek postępowania w przedmiocie ustalenia wielkości rzutujących na wysokość świadczenia.

Nie było więc tak – jak stanowi dyspozycja przepisu art. 31 z^{9} ust. 1 ustawy (...)19 – że ustalenie wysokości emerytury obliczonej także od zwaloryzowanej wartości kapitału początkowego mogło nastąpić po marcu 2023 r. a w szczególności tak jak to przyjął organ rentowy – do 1 marca 2023 r. Warunki do obliczenia wysokości emerytury z zastosowaniem wskazanego wyżej parametru, odwołujący spełnił w chwili ukończenia wieku emerytalnego.

Mając na uwadze przedstawioną wyżej analizę cytowanych przepisów i ujawnione w sprawie okoliczności faktyczne orzec należało jak w sentencji wyroku.

sędzia Romuald Kompanowski